

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת דאור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

דבר מלכות

שמיני - כ"ז ניסן

על מי מוטלת האחריות להביא את משיח צדקנו
לא להתבייש לרקוד ברחובות על הניסים הגלויים

שיחות קודש

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יוצא לאור על ידי מערכת

"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים ושש לבריאה

ה' תהא שנת סגולות ונפלאות

מאה וארבע שנה להולדת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל
הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש
כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תנש"א-תשנ"ב.

יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

המעשה הוא העיקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח).

שיחות הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת "האגודה למען הגאולה האמיתית והשלימה".

מעייני חיי: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

האמונה הטהורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770,

על-ידי "ועד להפצת שיחות".

חדש לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הנדפס בספרי

לקוטי שיחות, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלות קהילות בשבת,

בהוצאת צא"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.

ליקוט ניגונים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).

דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת

"אהלי תורה", ניו-יורק.

דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך "אהלי תורה", ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את "קונטרס בית רבינו שבבבל"

ישיחת ש"פ שופטים ה'תנש"א

מדור מיוחד לספרים וחוברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

משיחות ש"פ שמיני, מבה"ח וער"ח אייר ה'תנש"א

– תרגום מאידית –

א. השבת סיימו בפעם השמינית לקרוא את פרשת שמיני השנה – כפי שהודגש כבר כמ"פ בשבועות האחרונים, שהשנה קוראים את פרשת שמיני (ויהי ביום השמיני) שמונה פעמים, שבו יש מעלה – כפתגם הידוע: שמיני שמונה שמינה – שנה שקוראים בה (פרשת) שמיני, שמונה – פעמים, תהי' שמינה, שנה „שמינה" מלאה בגשמיות וברוחניות.

זוה מתאים עם כללות מעלת שנה זו – שבנ"י נתנו לה את הסימן והשם „הי" תהא שנת נפלאות אראנו" – שנה שמתחדדת בה שהיא „שמינה" ומלאה בנסים ונפלאות מהקב"ה שמתרחשים לעיני כולם, (גם) כהכנה לנסים ונפלאות דהגאולה האמיתית והשלימה שבאה תיכף ומיד ממש, „כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" – כמדובר ומודגש פעמים רבות במשך השנה, ובפרט בחודש ניסן, מלשון נס' ו„נסי נסים".

נוסף על כך שבת זו היא גם:

(א) השבת הראשונה אחרי פסח, שמתחילים לומר וללמוד פרקי אבות

(1) במנחת שבת הגדול, בשני חמישי בשבוע שלפני חג הפסח, במנחת שבת דיום ראשון דחג הפסח, ובמנחת שבת דאחרון של פסח, ובשני חמישי שלאחרי הפסח, ובשבת זו.

(2) ראה גם לקו"ש ח"ז ע' 297. ספר השיחות תשמ"ח ח"ב ע' 395. ע' 413 ואילך.

(3) מיכה ז, טו.

(4) ראה מדרש לקח טוב עה"פ בא יב, ב: ניסן שבו נעשו נסים לישראל. וראה ברכות נו, א ובפרש"י שם.

(5) ברכות נו, רע"א ובפרש"י וחדא"ג מהרש"א שם.

(6) כמ"ש אדה"ז בסידורו (במקומו), נוהגין לומר פרקי אבות. ועד"ז הוא באבודרהם סוף סדר ימי

בשנה זו (בשבתות שבין פסח ועצרת), החל מ„משה קיבל תורה מסיני כו".

(ב) השבת האחרונה של חודש ניסן שנה זו (שנת אראנו נפלאות), ויתירה מזה – הסיום של חודש ניסן (ד„הכל הולך אחר החיתום" ¹⁰⁰), כיון ששבת זו היא ערב ראש חודש אייר, „מחר חודש".

(ג) הסיום של השבוע השלם השני דספירת העומר („ארבעה עשר יום שהם שני שבועות לעומר"), כהמעלה דקביעות שנה זו, שספירת העומר מתחילה „ממחרת השבת" ¹² כפשוטו (כיון שהיום הראשון של פסח חל בשבת), שזה פועל עילוי בהענין והתמימות דספירת העומר – כדאיתא במדרש ¹³: „שבע שבתות תמימות תהיינה" ¹², אימתי הן תמימות. . . כשיבוא פסח בשבת ויתחילו לספור במוצאי שבת, שאז השבתות הן תמימות",

העומר („לקרות"). ועוד. וכ"ה הלשון („לומר") בטו"א"ח סרצ"ב (בנוגע לאמירת פרק"א בכל שבת). (7) ראה ספר הפרדס לרש"י (כפירוש התפלות). סידור רע"ג (בנוגע לכל שבת).

(8) אבודרהם וסידור אדה"ז שם. ועוד – נסמן בספר „בין פסח לשבועות" פרק ה סכ"ח סק"ב (ע' קנט).

– „ויש נוהגין כך כל שבתות הקיץ" – סידור אדה"ז שם. ועוד – נסמן בספר הג"ל שם סק"א (ס"ע קנח).

(9) אבות פ"א מ"א.

(10) ברכות יב, א.

(11) שמה מובן, דיום המחרת (א' דר"ח), עם היותו נמנה ליום הל' חודש ניסן (ראה שו"ע אה"ע סקכ"ו ס"ו) – שייך (גם) לחודש אייר.

(12) אמור כג, טו.

(13) פסדר"כ פ"ח. פס"ר פ"ה. קה"ר פ"א, ג.

ראב"ן ספ"ו. ראב"ה פסחים סתקכ"ו. רוקח סרצ"ה (הובא במ"כ לקה"ר שם). – וראה בארוכה לקו"ש ח"ב ע' 96 ואילך. הכ"ב ע' 145. שיחת אחש"פ סה"ש תנש"א ח"ב ע' 447 (לעיל ע' 66) ואילך.

משיחת אור ליום ד' פ' שמיני, כ"ו ניסן ה'תנש"א

ומזרזים זאת עוד יותר ע"י עשיית כאו"א לשליח מצוה לצדקה (ובהוספה מדילי"), דגדולה צדקה שמקרבת את הגאולה ⁸². ובפרט בבית הכנסת ובית המדרש ובית מעשים טובים – בית משולש – של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו.

והקיצו ורגנו שוכני עפר ⁸³, והוא וכל בני ביתו נשמות בגוף בתוכם, יחד עם כל בני מכל הדורות,

ולוקחים לארץ הקודש את ביהכנ"ס וביהמ"ד זה וכל הבתי כנסיות ובתי מדרשות ⁸⁴.

ועוד והוא העיקר: לא עכבן אפילו כהרף עיני ⁸⁵, יראה אל אלקים בציון ⁸⁶, בנעריו ובקנינו בכנינו ובכנותינו.

ט. ועוד והוא העיקר: שמהשמחה והשירה ⁹ על הנסים הגלויים העכשוויים, נבוא תיכף ומיד ממש ל„גודה לך שיר חדש על גאולתנו", בגאולה האמיתית והשלימה, שאז יהיו הנסים והנפלאות הגדולים ביותר, „אראנו נפלאות" (נפלאות – אפילו בערך לנסים ביציאת מצרים),

וכל בני, „בנעריו ובקנינו גו' בכנינו ובכנותינו" ⁸⁰, בכל מקום שהם – הן מהמדינה ההיא, והן אלו שלע"ע התיישבו במדינות אחרות – הולכים, „וארו עם ענני שמיא" ⁸¹ (ע"ד שטסים במטוס, אבל עוד יותר מהר) – לארצנו הקדושה, לירושלים עיר הקודש, להר הקודש, לבית המקדש השלישי.

(79) וע"ד שבנ"י אמרו שירת הים על הגס דקרי"ם וטביעת מצרים בים (ובאריכות הפרטים). ואומרים שירת הים בכל יום בתפלה – טור או"ח סנ"א. שו"ע אדה"ז שם ס"א. – וראה זח"ב נד, ב. (80) בא י, ט. (81) דניאל ז, יג. סנהדרין צח, א.

(82) כ"ב י, א. וראה תניא פל"ז (מח, ב). (83) ישעי' כו, יט. (84) מגילה כט, א. (85) מכילתא ופרש"י בא יב, מא. (86) תהלים פד, ה.

מוקדש להתגלותו המיידית לעיני בשר של **כ"ק אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח שליט"א** למטה מעשרה טפחים ומתוך חיים נצחיים ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו תיכף ומיד ממש

לעילוי נשמת

ר' יהודה ב"ר צבי הירש ע"ה **סטרל**
נפטר בש"ק פ' נצבים, ז"ך אלול ה'תשס"ה
וזוגתו מרת **טשארנא גיטל** בת ר' **יעקב** ע"ה **סטרל**
נפטרה בליל ה' טבת ה'תשס"ו
ת. נ. צ. ב. ה.

נדפס ע"י בנם

הו"ח ר' **שמואל** וזוגתו מרת **מלכה** שיינדל
ומשפחתם שיחיו **סטרל**

ה"י שותף בהפצת "דברי מלכות"
להשיג השיחות, להקדשות ולפרטים נוספים טל. 753-6844 (718)
הוכן לדפוס ע"י
יוסף יצחק הלוי בן אסתר שיינדל

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

זהו⁶⁶, ומכיר ומודה לה' על הנסים,

עד שהוא לא מתבייש לצאת בריקוד בגלל הנסים הגלויים!

כיון שהוא לא משכנע את עצמו שאין מה לרקוד ולהרעיש על הנסים שהקב"ה מראה, אלא אדרבה: הוא בא לידי הכרת האמת לאמיתו, א) שהקב"ה מראה נסים גלויים, וכן ב) שצריך להיות על כך בשמחה גדולה.

ובפרט בעמדנו, כאמור, בחודש ניסן, כשכל בניי הם בדרגת צדיקים [כידוע⁷⁰ החילוק בין חודש תשרי וחודש ניסן, ע"ד החילוק בין עבודת התשובה ועבודת הצדיקים⁷¹], ויש לומר שזהו אחד הטעמים לכך שלא אומרים אז תחנון⁷² (כיון שלא זקוקים אז לזה (תחנון), כמדובר כמה פעמים⁷³), כיון שכא"א מישראל מתעלה (בבחי' נס, ארים נסי⁷⁴) לדרגת צדיק⁷⁵, במילא לא זקוקים לאמירת תחנון ותשובה על ענינים הפכיים, אלא ישנה אז התשובה באופן ד', לאתבא צדיקא בתויבתא⁷⁶ (התשובה היא על כך שהי' יכול לעשות

(69) ראה תענית בסופה, שמו"ר ספכ"ג, פרשי' בשלח טו, ב.

(70) ראה סה"מ תרלו"ב ח"ב ע' שס, תרנ"ב ס"ע ג, ועוד.

(71) ובנוגע להחדשים בינתיים יש לומר - גם בצדיק ובעל תשובה יש כמה דרגות (צדיק גמור, שאינו גמור. תשובה מיראה, תשובה מאהבה, וכיו"ב), או שהם כנגד הדרגות בעבודת הבינוני ואכ"מ.

(72) לקו"ש ח"ד ס"ע 401 ואילך, חט"ו ע' 546, חל"ב ע' 75, ועוד.

(73) ישע"י מט, כב, וראה ברכה י"א ניסן (סה"ש תנש"א ח"א ע' 420 (לעיל ע' 39)), וש"נ.

(74) ולהעיר מהשייכות למזמור צדיק בתהלים, שמתחילים לומר בחודש ניסן שנה זו, וראה ה"פתיחה" לקובץ י"א ניסן - שנת הצדיק"ס"ה ואילך.

(75) ראה ח"ג קנג, ב. לקו"ת שמע"צ צב, ב, שה"ש נ, סע"ב, ועוד.

את עבודתו באופן נעלה יותר).

וחודש ניסן נותן תוספת כה לכא"א מישראל ומגביהו עוד יותר למעלה, שאע"פ שמעמדו ומצבו עד עתה הי' גבוה, הוא מתעלה לדרגת נס (למעלה מטבע העולם לגמרי), ורואה את הנסים של הקב"ה מסביבו.

כפי שרואים זאת במיוחד אצל בניי אלו שיוצאים (כביציאת מצרים) ממדינה ההיא, שמבלי הבט על הנסיונות שהם עברו ולחלק מהם לא היתה שייכות גלוי' עם לימוד התורה וקיום המצוות, הרי ריבוי מהם הגיעו לארץ הקודש, ויש להם שייכות לתומ"צ בפועל, גם עי"ז שעוזרים לעוד יהודי בזה, עד שהם עצמם - וילדיהם - נעשים לומדי תורה ומקיימי מצוות בהידור;

ואפילו אלו שלע"ע התיישבו, מסיבות שונות ומשונות, במדינות אחרות, גם הם יבואו לאחמ"כ לארץ הקודש, כנ"ל. ועוד וגם זה עיקר - שהם כולם באים ל"ארץ הקודש" ול"ירושלים עיר הקודש" ברוחניות, "יראה שלם", שלימות היראה⁷⁶.

כפי שרואים זאת בגלוי בקיום מצות מילה⁷⁷, שמקיימים אותה עכשיו אצל כו"כ מאחינו בני ישראל ממדינה היא (שלא קיימו זאת מצד הנסיונות והקשיים), עד שהם מבקשים שלא יעכבו זאת ומיד יכניסו אותם בבריתו של אברהם אבינו, "אחד הי' אברהם"⁷⁸.

(76) ב"ר פניו, י. תוד"ה הר - תענית טו, א.

לקו"ת ר"ה ס, ב.

(77) ולהעיר מהשייכות דמילה לענין שמיני (שקורין פ' שמיני שמונה פעמים בשנה זו, כנ"ל בפנים) - שמילה (גם שאינה בומנה) קשורה עם "למנצח על השמינית" (ראה לקו"ת תודיע כ, ד ואילך).

(78) יחזקאל לג, כד, וראה רמב"ם ריש הל' ע"ז.

שב(שנה בה), "שמיני שמונה" (קוראים שמיני שמונה פעמים) ישנו חידוש לגבי שאר השנים (לא רק תוספת הדגשה) - (שדוקא שנה זו תהי', "שמינה"¹⁹).

ג. ויש לומר הביאור בזה:

תוכנו העילוי המיוחד של "ויהי ביום השמיני" (יום, "שמיני למילואים"²⁰), הוא בכך שביום זה התחילה השראת השכינה במשכן - "היום ה' נראה אליכם, להשרות שכינתו במעשה ידיכם"²¹, עד ש"ורא כל העם וירונו ויפלו על פניהם"²².

והכח ע"ז בא (גם) עי"ז שהי' זה ביום השמיני²³:

עניני העולם (גם שלימות העולם) סדורים במספר שבע. העולם נברא בשבעת ימי בראשית (ששת ימי הבריאה, ושבת שהביאה מנוחה לעולם²⁴, שלימות הבריאה) - שבעת ימי ההיקף, שבהם נסדר זמן העולם וכללות סדר השתלשלות

(19) אלא שענין זה נמשך (לא רק בחדשי שנה זו, עד פ' שמיני רשנה הבאה, אלא גם בשנים שלאח"ז, עד לפעם הבאה שתבוא קביעות שקורין שמיני שמונה (ואו, תהי' ההמשכה באופן נעלה עוד יותר כו'), וע"ד המבואר בלקו"ת (ברכה צה, ב) ש"מכל רגל יו"ט הי' נמשך . . עד הרגל הבא לאחריו".

(20) פרש"י ריש פרשתנו.

(21) פרשתנו ט, ד ובפרש"י.

(22) שם, כד.

(23) בהבא להלן ראה כלי יקר ריש פרשתנו.

שו"ת הרשב"א ח"א ס"ט - הובאו ונתבארו בד"ה ויהי ביום השמיני תרע"ה (ע' רסט ואילך). תש"ד (ע' 191 ואילך). תש"ה (ע' 167 ואילך). ועוד. וראה גם לקו"ש ח"ז ע' 93 ואילך. מכתב י"א ניסן שז, (סה"ש תנש"א ח"ב ע' 893). ועוד.

(24) כמארז"ל, "מה הי' העולם חסר מנוחה באת שבת באת מנוחה" (פרש"י בראשית ב, ב. פרש"י מגילה ט, א (ד"ה ויכל). וראה בר"פ פ"י, ט ובמ"כ (שם).

„שמתחילות באחד בשבת ומסיימות בשבת“¹⁴.

וכיון שבקביעות שנה זו באים יחד כל ענינים אלו בשבת זו - (א) קריאת שמיני בפעם השמינית, (ב) מחר חודש, (ג) סיום שבוע השני דספירת העומר, (ד) התחלת אמירת ולימוד פרקי אבות - צריך לומר (כיון שהכל הוא בהשגחה פרטית¹⁵) שיש ביניהם שייכות, ועוד ועיקר - שייכות עם הענין ד"אראנו נפלאות". וכדלקמן.

ב. העילוי ד"שמיני שמונה שמינה" - דורש הסברה:

„שמיני“ הוא (גם) מלשון שומן (כידוע הפירוש¹⁶ ב"ביום השמיני עצרת"¹⁷). ובהיותה פרשה בתורה, שממנה נמשכת הוראה ונתינת כח על כל השנה, מובן שמקריאת פ' שמיני (אפילו פעם אחת) נמשך „שמינה“ (שומן) על כל השנה.

נשאלת השאלה: מכיון ש"שמיני" עצמו ענינו שומן - איזה חידוש עיקרי נוסף בזה עי" מספר הקריאות, שקוראים (אותה פרשה ואותו ענין ד)שמיני שמונה פעמים¹⁸, שדוקא אז אומרים שתהי' שנה „שמינה“!?

קריאת שמיני שמונה פעמים אכן מוסיפה הדגשה בענין של „שמונה“ (שמינה), אבל מלשון הפתגם משמע,

(14) פרש"י ד"ה חמשים יום - מנחות סה, ריש ע"ב.

(15) כ"ש"ש הוספות סק"ט ואילך. וש"נ.

(16) לקו"א לה"מ סי' רס (סה, סע"ב). א"ת לה"מ צה, ב. אה"ת שמע"צ ע' אתת"ת. סה"מ תרצ"ו ע' 41. וש"נ.

(17) פינחס כט, לה.

(18) היינו: באם היו קורין פרשה אחרת ח' פעמים - הי' בזה החידוש של שמונה (שומן), אבל בפ' שמיני הרי הענין דשומן הוא התוכן של פרשה זו (שמיני) עצמה.

(שבעת ימי הבנין, שבע מדות), כיון שמספר שבע מורה על האור האלקי שמתלבש בבריאה; „שמיני“ מורה על האור האלקי שלמעלה מהתלבשות בעולם, בחי' שומר את ההיקף שלמעלה מסדר השתלשלות.

ולכן „ביום השמיני“ היתה השראת השכינה במשכן: אף שגם לפני זה היו ריבוי פרטי עבודות בשבעת ימי המילואים, הרי זה עדיין הי' קשור עם גילוי אלקות שהוא בערך להבריאה, לא הי' בזה הענין לפעול את ה„ושכנתי בתוכם“²⁵, גילוי השכינה במשכן; דוקא ביום השמיני (ש„מספר זה מיוחד אליו ית"ת"²⁶) נפעל גילוי האלקות שלמעלה מהבריאה בהמשכן - „היום ה' נראה אליכם, להשרות שכינתו במעשה ידיכם“.

וזהו גם השייכות ד„שמיני“ עם „שמינה“ (שמיני מלשון שומן) - כי ההמשכה באופן ד„שומן“ - יותר מעד הרגיל מצד גדרי העולם - באה דוקא משמיני, שלמעלה מסדר השתלשלות.

ד. תכלית הכוונה היא, שגם האור שלמעלה מהשתלשלות („שמיני“) לא ישאר בהבדלה מהעולם, אלא שיומשך בגילוי בעולם, באופן שהעולם, מצד גדריו, יקלוט את הגילוי.

זאת אומרת, שיהי' החיבור דשני הענינים: הגילוי שלמעלה ממדידה והגבלה, שבזה ישנה המעלה שהוא למעלה מהגבלות העולם - במדידה והגבלה, שבזה ישנה המעלה שהמקבל נעשה כלי לזה לקבל ולקלוט את הגילוי בפנימיות; נעשה החיבור דבלי גבול וגבול.

[ויתירה מוז: סדר העבודה בזה הוא מלמטה למעלה, שמהמדידה והגבלה דהעולם, מגיעים גם (לקליטת) האור שלמעלה מגדרי העולם, כדלקמן ס"ו].

והו תוכן החידוש דגילוי האלקות במשכן ומקדש [ובתכלית השלימות - כפי שיהי' בבית המקדש השלישי] - כפי שנפעל „ביום השמיני“ - „ועשו לי מקדש) ושכנתי בתוכם“²⁵, השראת גילוי השכינה, שלמעלה מגדרי העולם („לי“), במשכן הגשמי, ב„מעשה ידיכם“, ומהמשכן ה"ז נמשך בכל העולם (ממנו אורה יוצאה לכל העולם)²⁷.

וכפי שהי' בגלוי בארון (שהוא „עיקר החפץ במשכן“²⁸) - ש„מקום ארון אינו מן המדה“²⁹: אע"פ שהארון (שבו היו מונחים שני לוחות הברית, הכוללים כל התורה כולה)³⁰, שאורייתא וקוב"ה כולא חדי) הוא למעלה ממדידה והגבלה, „אינו מן המדה“, הי' למקום הארון מדה מסוימת („אמתים וחצי ארכו גו"ל“³²), והמקום הי' „אינו מן המדה“ - המעלה דבלי גבול ביחד עם המעלה דגבול (שיכול להתקבל בגדרי התחתון).

ועד"ז הרי זה מתבטא בעבודתו של יהודי: בכללות ישנם שני אופני וסדרי עבודה - עבודה בצמצום ובמדידה והגבלה (דקדושה), ועבודה שלמעלה ממדידה והגבלה. ויש בזה מה שאין בזה:

27 ירושלמי ברכות פ"ד ה"ה. וראה גם רש"י כת"י מנחות פו, ב.
28 רמב"ן ר"פ תרומה.
29 יומא כא, א. וש"ג.
30 ראה ירושלמי שקלים פ"ו ה"א. ועוד.
31 תניא פ"ד ורפכ"ג בשם הזהר. וראה הנסמן במאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' רפה. וראה זהר ח"א כד, א. ח"ב ס, א. תקו"ז ת"ו (כא, ב). תכ"ב (סד, א). לקו"ת נצבים מז, ב. ועוד.
32 תרומה כה, י.

את עצמו כאילו הוא יצא היום ממצרים“, וש„לא את אבותינו בלבד גאל הקב"ה ממצרים אלא אף אותנו גאל עמהם“ - גאולת מצרים היא ההתחלה וכוללת את כל הגאולות (כולל אפילו גאולה ד„יגאלנו מן הצרות הבאות עלינו כו"ל“, כנ"ל,

ולכן נותנים שבח והודאה, „יודו לשמך“³⁶, „למי שעשה לאבותינו ולנו את כל הנסים האלו הוציאנו מעבודות לחירות מיגון לשמחה כו"ל“.

ועוד וג"ז עיקר: האופן העיקרי איך מקבל יהודי את הנסים ופועל שהקב"ה יוסיף בנסים - ע"י זה שהוא מוסיף בלימוד התורה וקיום המצוות בהידור,

כולל - מצות תפילין (שהיא הרי אות וזכר ליציאת מצרים)³⁹ - והוקשה כל התורה כולה לתפילין⁴⁰ - שע"ז נפעל „וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך“⁴¹, עד שאוה"ע מעוררים את בני"ש שהצלתם בעבר ובעתיד (עוד יותר) היא כיון ש„שם ה' נקרא עליך“, וכן - „יודו לשמך“.

ובלימוד התורה עצמו - במיוחד בלימוד פנימיות התורה, שע"ז נפעל „אתי מר" דא מלכא משיחא⁴², „אראנו נפלאות“ בגאולה האמיתית והשלימה.

ונוסף על עבודתו הפרטית, צריך גם להשפיע על עוד יהודים, ע"י הפצת התורה והיהדות והפצת המעינות חוצה, כולל ובמיוחד - אצל יהודים אלו

שיוצאים עתה (ביציאת „מצרים“) מהמדינה ההיא.

ח. ויהי רצון שהקב"ה יעזור לכאו"א מישראל שיהי' לו את ה„עינים לראות (ובמילא) אזנים לשמוע“ ו„לב לדעת“³³ - לראות את „המסות הגדולות אשר ראו עיניך האותות והמופתים הגדולים ההם“³⁴, את הנסים הגלויים שקורים בכל יום,

ובפרט שעומדים כבר לאחר „ארבעים שנה“³⁵ במדבר העמים (דגלות), במצב של „(ארבעים שנה) אקוט בדור“³⁶, ונמצאים כבר ב„יבואון אל מנוחתתי“³⁷, בארץ הקודש וירושלים³⁸, עד „שלם“, שלימות המנוחה - בגאולה האמיתית והשלימה,

ומובן א"כ, שבנ"י מוכנים כבר לכך, ויש להם כבר את ה„לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע“ [כפי שהי' בשנת הארבעים לאחר יציאת מצרים, שכימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות].

ואפילו אם עדיין ישנו יהודי שצריך להסביר לו עד שיראה את הנסים (כיון שהוא לא מבחין בקיומם לע"ע) - הרי זה בא באופן הכי קל, בדרכי נועם ובדרכי שלום ובשמחה ובטוב לבב, מספיק שיעוררוהו על כך פעם אחת.

ויה"ר שלא יצטרכו לדבר ולספר אחד לשני אודות הנסים, כיון שכאו"א יראה ורואה זאת בגלוי, מראה באצבעו ואומר

63 תבוא כט, ג.

64 שם, ב.

65 ולהעיר שכבר עברו ארבעים שנה מעת הסתלקות כ"ק מו"ח אדמו"ר בשנת ה'ש"ת, כמדובר כמ"פ.

66 תהלים צה, י.

67 שם, י"א.

68 פרש"י שם.

58 תהלים קמ, יד.

59 ס"פ בא.

60 קידושין לה, א.

61 תבוא כה, י. ברכות ו, סע"א.

62 אגה"ק הידועה דהבעש"ט - נדפסה בכתר

שם טוב בתחלתו. ובכ"מ.

25 תרומה כה, ח.

26 כלי יקר שם.

היהודים (במלכות פרס ומדי), וכן (מיסמך גאולה לגאולה⁴⁹) – ימי חודש ניסן וימי הפסח – גאולת ישראל ממצרים, ובאופן דנסיים ונפלאות,

ואדרבה: נס פורים הי' נס המלוכש בדרכי הטבע⁵⁰, כך שרק ע"י הקשר של ההתחלה דמלכות אחשוורוש עם, בשנת שלוש למלכו⁵¹ ועם, בשנת שבע למלכותו⁵² ועם, חודש ניסן בשנת שתים עשרה⁵³ למלכותו⁵⁴ וסעודות אסתר לאחשוורוש והמנ"ך וכו' – ועושים מכל זה המושך וענין אחד ומתבוננים בה – ניכר בו יד השם. משא"כ במאורעות העכשויים מתרחשים נסים ונפלאות גלויות, גלויות לא רק לבני, אלא גם לאומות העולם.

ונסים אלו מתרחשים, כאמור, בחודש ניסן, כך שמיום ליום (בחודש ניסן עצמו) נוספים ענינים חדשים, בקשר עם ההחלטה ד, בכוריהם" (ב, יוניטיעד ניישענסי), ובהסכמה של סאדאם – כפי שהי' בימים אלה בסיום חודש ניסן, חודש הגאולה, ומצפים להמשך בכיוון זה, היום בלילה, או מחר, מחרתיים וכו'.

ו. ענין נוסף בהמאורעות בזמן האחרון שרואים בהם נסים ונפלאות – הוא היציאה של ריבוי יהודים ממדינה ההיא, שהיא בדוגמת יציאת מצרים⁵⁵:

לאחרי ריבוי שנים של הנהגה באופן

(49) מגילה ו, ט"ב.

(50) תו"א מג"א צג, טע"ג ואילך. שם ק, א. ובכ"מ – נסמנו סה"ש תנש"א ח"ב ע' 884 הערה ד"ה ווי באוואסט.

(51) אסתר א, ג.

(52) שם ב, טז.

(53) שם ג, ז.

(54) שם ד, ואילך. ז, א ואילך.

(55) וראה לעיל הערה 11, שכל מסעי בני"ג (גם בזמן הזה) נקראו, "אלה מסעי בני"ג אשר יצאו ממצרים".

אחר לגמרי, שבהם יהודים לא יכלו לצאת משם – הרי דוקא בשנה זו ובשנה שלפני פתחה מדינה זו את שערי לשחרר יהודים לנסוע לארץ הקודש [ואפילו אם, מאיזו סיבה שתהי, התעכב חלק מהם במדינות אחרות לפי שעה (בארצות הברית או אוסטרליה וכיו"ב) בקרוב הם יגיעו (ברצון שלם ומתוך שמחה וטוב לבב) לארץ הקודש, יחד עם משפחותיהם].

ועד שהמדינה עצמה מסייעת להם לצאת, בדוגמת כפי שהי' ביציאת מצרים, שתכליתה הי' ללכת לארץ הקודש (והבאתי אתכם אל הארץ גו'⁵⁶), כולל גם – סיוע מהדברים הגנוזים של "מצרים" (כנ"ל ס"ד-ה), שמנצלים גם את זה, עד שחלק מזה – וגם מכספים אחרים דמדינות אחרות – מגיע לבני, אחינו בני ישראל שיצאו זה עתה (ויוצאים כעת) ב"יציאת מצרים", מ"מצרים" (מלשון ימצרים וגבולים⁵⁶) דהמדינה ההיא, בדוגמת כפי שהי' ביציאת מצרים בפעם הראשונה, ש"וינצלו את מצרים", עד ש"אף מה שלא היו שואלים היו נותנים להם", וגם את הדברים הגנוזים⁵⁷.

ז. ההוראה מכל הנ"ל מובנת בפשטות:

כשרואים את הנסים שהקב"ה עושה – מעורר זה ביהודי עוד יותר, את ההכרה שהקב"ה הוא בורא העולם ומנהיגו, ושהוא עושה תמיד נסים לבני, ו"הקדוש ברוך הוא מצילנו מידם" של אלו ה"עומדים עלינו".

ובפרט שהנסים העכשוויים מזכירים ומחזקים את ההרגש אצל יהודי, לראות

(56) וארא ו, ה.

(56*) ראה תו"א וארא נז, ב ואילך. בשלה סד, א"ב. יתרו עא, ג ואילך. ובכ"מ

(57) ראה שמור"ר פ"ד, ג. ועוד.

שקדמו לו⁵⁸. שמונה פירושו שכל השמונה נמצאים יחד. ואדרבה: יום זה מעלה את כולם (לדרגה ד) שמונה, שכל הענינים (גם השבעה הראשונים) הם חלק מ"שמונה".

ועפ"ז יש לומר ש"שמיני" ו"שמונה" ביחד מרמזים גם על הכח לחבר את שני הענינים הנ"ל בגילוי אלקות במשכן – בלי גבול וגבול: בכדי שהי' החיבור דגבול וכלי גבול (עולם ולמעלה מעולם), צריכים להיות בבלי גבול (דרגה השמינית) עצמו שני הענינים. והו החילוק בין "שמיני" ו"שמונה": "שמיני" הוא (בעיקר) הענין דכלי גבול⁵⁹, ו"שמונה" הוא כפי שבלי גבול כולל בעצמו את (המעלה ד)גבול (שבעה). "שמיני" קאי בעיקר על הגילוי שלמעלה מהשתלשלות (שומר את ההיקף), ו"שמונה" מדגיש איך שהגילוי (שלמעלה מהשתלשלות) כולל ונמשך גם בשבעת ימי הבנין דסדר השתלשלות, בכל פרט ופרט – א', ב', ג', ד', ה', ו', ז' ואח"כ ח' – כפי שכולם מתעלים ונעשים "שמונה".

והו החידוש דשנה זו שבה "שמיני שמונה" – ש"שמיני" נמצא (גם) באופן ד"שמונה", וקוראים "שמיני" שמונה פעמים: כאשר קוראים פ' שמיני רק פעם אחת (או אפילו שלש פעמים) וכיו"ב, ה"ז מורה בעיקר על הגילוי דשמיני שלמעלה מעולם (מחולק מהשבעה); אבל כאשר

העבודה במדידה והגבלה היא בערך לדרגת האדם, שיעשה כלי לקלוט אלקות בפנימיות מציאותו. והעבודה שלמעלה ממדידה והגבלה (בכל מאדך⁶⁰) היא כלי לקבל אלקות שלמעלה מהגבלת האדם (מאדך האמיתי); והשלימות היא בחיבור שני הענינים בעבודת האדם: גם בעבודתו שלמעלה מהגבלה ישנה המעלה שזה נמשך בכלי ובפנימיות, וגם בעבודתו שבהגבלה ישנה המעלה ד"בכל מאדך".

ה. עפ"ז יובן העילוי ד"שמיני שמונה" (קריאת שמיני שמונה פעמים), שאז ה"ז "שמינה":

החילוק בין "שמיני" ו"שמונה" הוא: "שמיני" הוא מספר סידורי, שבא אמנם לאחר שבעה שקדמו לו, אבל זוהי מציאות נפרדת – שמינית, שהיא מובדלת בערך מהשבעה שקדמו לו, "שמיני" הוא לא ענין לעצמו לגמרי, אלא יש לו שייכות (ובא בהמשך) לשבעה (ויתירה מזו: שמיני שייך דוקא לאח"ז שישנם קודם לכן שבעה); אבל לאחר שבא בגילוי הענין (היום) השמיני, ה"ז (גם) מציאות נפרדת, שנבדלת מהשבעה. [וכפי שהוא בנדוד – ויהי ביום השמיני, יום השמיני למילואים, שבא לאחרי שבעת ימי המילואים, אבל זהו יום נפרד, שמיני, שמובדל ונעלה מהימים הקודמים – היום השמיני הוא היום שבו הי' חידוש הכי עיקרי – השראת השכינה במשכן].

"שמונה" – הוא מספר הכולל, כולל את כל השמונה יחדיו, גם את השבעה

(33) ואתחנן ו, ה. וראה תו"א מקץ לט, ג-ד.

דרמ"צ קכג, ב, קמ, ב. קס, ב. סה"מ תר"ס ע' קח. וראה ספר הערכים חב"ד ערך אהבת ה' – בכל לבבך, נפשך ומאדך ס"ד. וש"נ.

(34) ע"ד האופן דספירת העומר שהספירה היא לא במספר סידורי (יום שני, יום שלישי וכו'), אלא במספר הכולל (גם הימים שלפניו) – היום שני ימים, "שלשה ימים" וכו'. וראה תו"א מקץ לד, ב. סה"מ צ' להצ"צ כח, א.

(35) אלא שב"שמיני" גופא נכללת גם השייכות לגבול, כי שמיני בא בהמשך להענינים של שביעי.

אחר כל הדברים, או שהדברים יתבצעו ע"י אחרים; אח"כ בימי חודש ניסן, בימי הפסח - ,בכוריהם" יצאו בנוזיפה חזקה ובהחלטה למסקנא ותנאים חזקים (נוסף על ההוראות שלפני זה) איך סאדאם צריך לנהוג, וגם לראות ולוודא שהוא יקיים אותם: לשחרר את השבויים, להשיב את אשר לקח, ולשלם על הנזקים וההיזקות שעשה כעת (וגם על מה שעשה בעבר).

ובהמשך ימי החודש, עד הימים האחרונים של החודש, ניתוסף עוד יותר בהנס - שהוא הסכים להכלל, וללא שום פעולה ומלחמה,

ועד שהוא גילה כספים ורכוש שהחביא (ועד עתה לא ידעו כלל שהוא החזיק בהם).

ה. מזה ישנה התשובה ליהודים ששואלים: בעמדנו ב"שנת אראנו נפלאות" - איפה רואים נסים ונפלאות, ועד בדוגמת הנסים ונפלאות בעת יציאת מצרים ופורים!?

צריכים רק לפתוח את העינים ולהביט אל המאורעות האחרונים בחלקו האחר של העולם, כפי שהודפס בעתונים -

רואים בגלוי ממש שהתרחשו ומתרחשים נסים ונפלאות (בדוגמת הנסים ביציאת מצרים) לטובת בני ישראל ולטובת העולם כולו, החל מכך ש"למכה מצרים בבכוריהם", בכורי אוה"ע עצמם ביטלו את הכח והשליטה של צורר היהודים וצורר נגד אנשים אחרים (כולל לא יהודים), והוא מחזיר את מה שלקח, ומשלם את ההיזקות, כולל גם - הדברים הגנוזים שהחביאם.

ויתירה מזה: הנסים מתרחשים בימות השנה שקשורים במיוחד עם נסים לבנ"י: ימי הפורים - שבהם אירע הנס והנצחון והגאולה דבנ"י והמפלה דהמן הרשע צורר

כאו"א יכול לראות בגלוי שהנסים דיציאת מצרים משתקפים כעת בהנצחון בימינו אלו - הן בעצם הנצחון והן בזמן בו הוא התרחש, ובמיוחד - בימים זכאין דחודש ניסן (שענין החירות שבו מודגש עוד יותר בשנה זו, כנ"ל):

עוד לפני חג הפסח - אירע ה"למכה מצרים בבכוריהם", שה"בכורים" דאומות העולם* (כולל ממדינת מצרים ומדינות הערביים הסמוכות לה) - כפי החלטת באי כחם ב"אומות-המאוחדות" (יונייטעד ניישענס*) - נלחמו והיכו את "מצרים", צורר היהודים, (מצרים מלשון*) "מיצר" לישראל ר"ל,

וביום הפורים שנה זו - "שנת אראנו נפלאות" - אירע הנצחון (כפי שהכריזו אוה"ע), והמפלה שלו, באופן ד"למכה גו" (לא "להורג"), ודוקא באמצעות אינם-יהודים ("בכוריהם"), אשר נזפו בו וביזו אותו, והכריזו אותו להתחרט על פעולותיו עד אז,

והוא הוכרח להודות ולקבל ולקיים את כל הציוויים וההוראות והדרישות שניתנו לו מ"בכוריהם": לשחרר חלק משבויי-המלחמה, וגם לקיים את יתר הדברים שדרשו ממנו.

ולאחמ"כ ה' ההמשך בזה - בחודש ניסן, ובו גופא - בימי הפסח, "זמן חירותנו" - ש"בכוריהם" בה"יונייטעד ניישענס" המשיכו בנוזיפה ובזיון שלו:

בימי הפורים ולאחרי זה עדיין לא ידעו מה יהי ההמשך, עד היכן יבזו ויזיקו אותו, כמה חזק הוא יאשר, כמה הוא יצטרך להודות ולשלם, ואיך הוא ימלא

(47) והרי כל המלכויות נקראות על שם מצרים

(ב"ר פט"ז, ד).

(48) ב"ר שם.

א, ב, ג, ד, ה, ו, ז, עד שמגיעים לשמונה [וכפי שהוא בפשטות - ששמונה בא דוקא עי"ז שלפניו ישנם שבעה]. והטעם לה - כיון שדוקא ע"י העבודה במדידה והגבלה נעשים כלי לקלוט גילויים נעלים יותר, עד לגילוי דשמיני ושמונה. ומה מובן שהעבודה במדידה והגבלה קשורה (בשרשה) עם דרגא נעלית ביותר (למעלה משרש הבל"ג).

וע"ד "מקום ארון אינו מן המדה": ה"אינו מן המדה" בא דוקא עי"ז שלארון היתה מדה³⁹, אילו לא ה' הארון במדה המסויימת שנתפרשה בתורה, לא היתה קדושת הארון בשלימות, שהיא כאשר ציווה ה' את משה.

דוגמא לדבר בקיום המצוות - במצות מעשר (ש"מפריש אחד מעשרה מן הנשאר⁴⁰): הדין במעשר הוא ש"אין מעשרין באומד אלא במדה או במשקל או במנין⁴¹ [לא כבתרומה, ש"אין תורמין תרומה זו לא במדה ולא במשקל ולא במנין⁴² . . . אלא אומד ומפריש בדעתו כו"⁴³]. ויתירה מזה במעשר בהמה (ש"מצות עשה להפריש אחד מעשרה כו"⁴⁴), שחלק מנוף פעולת המצוה הוא המנין: "מונין א' ב' ג' ד' ה' ו' ז' ח' ט', והיוצא עשירי . . . אומר הרי זה מעשר⁴⁵,

(39) וראה גם לקו"ש חט"ו ע' 186.

(40) רמב"ם ריש ה'ל' מעשר.

(41) רמב"ם שם פ"א ה"ד. ומקורו מאבות פ"א (הפרק דשבת זז) מט"ו: ואל תרבה לעשר אומדות (כמצויין בכס"מ לרמב"ם שם). - השקו"ט והדיעות בזה, ראה בארוכה תויו"ט לאבות שם.

(42) תרומות פ"א מ"ז.

(43) רמב"ם ה'ל' תרומות פ"ג ה"ד. וראה גם ביצה יג, ריש ע"ב. וש"ג. ירושלמי תרומות שם ה"ד.

(44) רמב"ם ה'ל' בכורות רפ"ו.

(45) משנה בכורות נה, ב - לדעת ת"ק. וכ"ה ההלכה - רמב"ם ה'ל' בכורות רפ"ז.

קוראים אותה שמונה פעמים, פעם אחת, פעם שני, פעם שלישית וכו' עד - פעם שמינית (בשבת זו), ושמונה כולל את כולם (גם את השבעה) - הרי אז מתגלה הגילוי ד"שמיני" גם בכאו"א מהם - ובכולם - שבעה פרטים (דרגות) דהבריאה, ואח"כ בתכלית השלימות - בפעם השמינית (שדוקא אז קוראים (גם) את כל הפרשה כולה), באופן שישנה השלימות ד"שמיני" שמונה פעמים - המעלה ד"שמיני" יחד עם המעלה ד"שמונה", שכולל גם את השבעה³⁶.

ולכן נעשה עי"ז - "שמינה", שנה "שמינה": השלימות האמיתית דשומן (פעטקייט*) היא דוקא כאשר ישנו החיבור ד"שמיני" ו"שמונה", "שמיני" באופן ד"שמונה", בלי גבול וגבול - המורה על כך שזה בא מהעצם (שלמעלה מב"ג ומגבול), שזהו הענין דשומן (ושמן), התמצית³⁷ דכל הענינים, שחודר בכל הפרטים ופרטי פרטים - כידוע ששומן "מפפעע בכלו"³⁸.

ו. ענין נוסף בזה:

האופן שבו מגיעים, באים לגילוי ד"שמיני" (שלמעלה מהגבלת העולם) - הוא דוקא ע"י העבודה מלמטה למעלה במדידה והגבלה דעולם, בשבעה דרגות

(36) וראה לקו"ש ח"ז ע' 297, שח' פעמים ויהי ביום השמיני הוא בדוגמת המשכת הבינה (עי' תק"ש) בכל הגבולין [לקו"ת ד"ה להבין כו' יו"ט של ר"ה ס"ה - נו, ב ואילך], ב' בהי' דשער הנו"ן [לקו"ת ד"ה מעט תוס' ביאור על ענין וספרתם - במדבר יב, א ואילך], ובכללות הוא מה שבבינה גופא הוא ג"ר - ולא ז"ת - שכללותם הוא ספירת הבינה וכידוע בענין ותבוא בעדי עדים קה"ק [לקו"ת ד"ה אלה פקודי - ד, ד ואילך].

(37) ראה אוה"ת בלק ע' התקכו.

(38) יו"ד סק"ה ס"ה. וראה חולין צז, רע"א.

וראה גם שיחת ערב פסח (סה"ש תנש"א ח"א ע' 429 (לעיל ע' 448)).

השולחן⁵³; פעם החמישי - כנגד בחי
החמישית לפרעה⁵⁴, ש"אתפריעו
ואתגליין מינ"י כל נהורין⁵⁵; פעם הששי
- [נוסף על החזקה (שלשה) בכפליים, גם
שלמות הבריאה (שנבראה בששת
ימים); פעם השביעי - המעלה והשלמות
ד"מנוחה" שמתוספת בשלימות העולם
(ביום השביעי⁵⁶), באופן שישנה השלימות
דכל שבעת ימי בראשית (שבהם מסתדר
סדר ההשתלשלות, כנ"ל ס"ג); עד
לשלמות בפעם השמיני - שלמעלה
מסדר השתלשלות, כנ"ל בארוכה.

ולהוסיף, ששמיני (בכללות) כולל גם
תשיעי ועשירי⁵⁶; ולכן, משמיני באים מיד
לאח"ז גם לתשיעי, ג' פעמים חזקה,
ותשיעי נעשה הכנה הכי קרובה - תיכף
ומיד בלי הפסק - להעשירי יהי קדש
[משא"כ הדרגות שלפנ"ה, מא' עד ח',
אע"פ שמהם נעשה עשירי, מ"מ יש הפסק
ביניהם], כולל השלימות דגאולה הקשורה
עם עשירי (כדלקמן סעיף יא).

זו הכח להמשיך את השכינה למטה
"ביום השמיני" בא דוקא ע"י משה
רבינו⁵⁷, ע"י תפלתו, ויהי נועם ה' אלקינו
עלינו⁵⁸, יהי רצון שתשרה שכינה במעשה

וכמ"ש⁴⁶, "העשירי יהי קדש לה".
ז.א. לגילוי ד"עשירי יהי קדש",
"קדש מלה בגרמ"⁴⁷, שהוא בהבדלה
ושלא בערך (גרמי) לכל הענינים -
מגיעים דוקא ע"י מנין (עבודת) האדם⁴⁸,
"מונין א' ב' . . ט".

וי"ל שעד"ז הוא גם בנוגע ל"ויהי ביום
השמיני", שהגילוי דשמיני בא לאחרי
שבעת ימי המילואים. וענין זה נמצא יותר
בגלוי ובהדגשה בשנה זו שבה "שמיני
שמונה", קוראים פ' שמיני שמונה
פעמים, פעם אחר פעם עד (שסופרים)
שמונה פעמים⁴⁹, שאז ישנו בפועל
ובגילוי "שמיני שמונה".

ובאופן שישנה המעלה דקריאת פ'
שמיני בכל השמונה פעמים - ובפרטיות:
פעם הראשון - המעלה דפתיחת והתחלת
הענין דקריאת, ויהי ביום השמיני" בשנה
זו; פעם השני - המעלה דכפליים
לתושי⁵⁰; פעם השלישי - מעלת החזקה⁵¹
[שהיא בהדגשה בכלל בשנה זו, כמדובר
לעיל⁵²]; פעם הרביעי - כנגד ד' רגלי
הכסא שלמעלה והשולחן, וד' רגלי
המרכבה, שע"ז נעשה קיום חזק בעמידת

46 בחוקתי כז, לב.

47 זח"ג צד, ב. וראה סידור עם דא"ח ר, ג
ואילך. ועוד.

48 ראה לקו"ש ח"ז ע' 362 ואילך. ח"ז ע'
333, וש"נ.

49 משא"כ בקריאת פ' שמיני עצמה (פעם
אחת וכיו"ב) - אף שיום השמיני בא לאחרי
ובהמשך העבודה בשבעת ימי המילואים - עיקר
ההדגשה היא על מעלת יום המיוחד דיום השמיני
(ולא כ"כ ההמשך להשבעה שקדמו), כנ"ל בפנים.
50 ל' הכתוב - איוב יא, ו. וראה שמו"ר
רפמ"ו.

51 "בתלת יומי הוי חזקה" (ב"מ קו, ריש
ע"ב, וש"נ).

52 ראה מכתב י"א ניסן שז. (סה"ש תנשא
ח"ב ע' 904). ועוד.

(רק חלק מהם), אלא רק היכו אותם
(ל"מכה"). ואדרבה: ב"למכה" ישנה
מעלה, שהמצריים עצמם באים אח"כ
להכרה בהנסים והם בעצמם מגרשים את
בנ"י ממצרים.

אחר-כך - ביום חמשה עשר בניסן -
היתה יציאת מצרים בפועל, ודוקא באופן
ד"ותחזק מצרים על העם למהר לשלחם
גו"³⁷, "בשלח פרעה את העם³⁸. ובנ"י
יצאו בשלימות, "ברכוש גדול³⁹, כספם
וזהבם אתם⁴⁰, ובאופן ד"וינצלו את
מצרים⁴¹, "כלי כסף וכלי זהב
ושמלות⁴², עד ש"אף מה שלא היו
שואלים מהם היו נותנים להם⁴³.

עד - הגמר והסיום דיציאת מצרים
בקריעת ים סוף, שכן אפילו כשבנ"י יצאו
ממצרים הרי המצריים נשאר עדיין
בתקפם, עד ש"וירדפו מצרים אחריהם⁴⁴,
והי' (שיך) הפחד והמורא דמצרים
עליהם; משא"כ על ידי טביעת מצרים
בים, "לא נשאר בהם עד אחד⁴⁵, חוץ
מה"אחד", פרעה מלך מצרים (שאח"כ
נעשה מלך נינוה)⁴⁶ בכדי שיראה את
הנסים והנפלאות שהקב"ה עשה לבנ"י.

ד. "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו
נפלאות":

37 בא יב, לג.

38 ר"פ בשלח (ג, יז).

39 לך לך טו, יד. וראה ברכות ט, סע"א
ואילך. הובא בפרש"י עה"ת בא יא, ב.

40 לשון הכתוב - ישע"י ס, ט.

41 בא יב, לו. וראה ברכות שם.

42 בא שם, לה.

43 פרש"י שם, לו, ממכילתא עה"פ.

44 בשלח יד, ט.

45 בשלח שם, כח.

46 מכילתא עה"פ. מדרש תהלים קו, ה.
פדר"א פמ"ג. מדרש שכל טוב עה"פ. וראה תו"ש
עה"פ אות קפו.

ובפרט שזהו גם בשבוע דפ' שמיני,
ובשנה זו - קורין פ' שמיני שמונה
פעמים, וידוע הפתגם²⁹ ש"שמיני שמונה
שמינה", ששנה שקורין בה שמיני שמונה
פעמים תהי' שנה "שמינה" מבורכת
בגשמיות וברוחניות - וכעת, בסוף חודש
ניסן, עומדים בסיום השמונה פעמים
דקריאת פ' שמיני - ששמיני מורה על
הנהגה נסית של הקב"ה³⁰ (שלמעלה
משבעת ימי ההיקף דמעשה בראשית, סדר
הטבעי³¹), ועאכו"כ שמונה פעמים שמיני,
שישנה שנה "שמינה" ומלאה בנסים
ונפלאות, ובאופן של שומן³², ש"מפעפע
בכולו³³.

ג. הסדר בגאולת ויציאת מצרים הי'
(בכללות):

"התחלת הגאולה והנסים³⁴ הי' עם
הנס גדול³⁵ (עוד לפני חג הפסח) ד"למכה
מצרים בכבוריהם³⁶, שדוקא בכורי
מצרים עצמם היכו את המצריים, ובאופן
ד"למכה" דוקא (לא, "להורג" וכיו"ב), כי
הבכורים הרי לא הרגו את כל המצריים

29 הובא ונת' בלקו"ש ח"ז ע' 297. שיחת
אחש"פ וש"פ שמיני תשמ"ה. תשמ"ה (סה"ש
תשמ"ה ח"ב ע' 408 ואילך). ועוד.

30 ראה גם מכתב י"א ניסן שז. (נדפס סה"ש
תנשא ח"ב ע' 893 ואילך).

31 ראה שו"ת הרשב"א ח"א ס"ט. הובא ונת'
בד"ה ויהי ביום השמיני תרע"ח. תש"ד. תש"ה.
ועוד. וראה גם הנסמן בסה"ש תנשא ח"ב ע' 895
הערה ד"ה אַנגעדייטעט.

32 ראה גם שיחת ערב פסח שז. (סה"ש
תנשא ח"א ע' 429 (לעיל ע' 48)). וש"נ.

33 וי"ד סק"ה ס"ה. וראה חולין צו, רע"א.

34 שו"ע אדה"ז או"ח סת"ל ס"ב.

35 תוד"ה ואתו - שבת פו, ב בשם מדרש
(ראה דעת זקנים מבעה"ת בא יב, ג). טור ושו"ע
אדה"ז או"ח ר"ס תל.

36 תהלים קלו, י. וראה מדרש תהלים שם.
ר"י ומצו"ד שם.

53 ראה צפע"נ עה"ת ר"פ ויצא (ממו"ב ח"ב
פ"א). וראה לקו"ש ח"ז ע' 202 ואילך. ח"ה ע'
322 ואילך. ועוד.

54 מקץ מז, כד.

55 זח"א רי, א.

56 כידוע שבינה כוללת הג"ר, קדש הקדשים
(ראה הערה 36).

57 ולהעיר שמשה - שהוריד השכינה למטה
בארץ - הוא דור השביעי (שהש"ר רפ"ה), וכל
השביעין חביבין (כפי שמוסיף בהמשך ההילולא
רד"ה באתי לגני הישי"ת). והו"ו ע"ד משנת"ל
בפנים שגילוי בחי' שמיני הוא דוקא ע"י העבודה
דשבעה.

58 תהלים צד"ק, יז.

ידיכם⁵⁹ - כיון שמשנה, בהיות בו שני הענינים דבלי גבול וגבול⁶⁰, הוא הממוצע המחבר, בין ה' וביניכם⁶¹, שנותן כח להמשיך אלקות שלמעלה מעולם בעולם (כפי שה' במשכן).

וכמודגש בהתחלת פרקי אבות (שמתחילים ללמוד בשבת פ' שמיני, כנ"ל ס"א) - "משה קיבל תורה מסיני ומסרה כו": משה הוא מקבל התורה מהקב"ה בעצמו (ומסרה וכו'), והמשנה ממשיכה למנות את סדר המסורה דקבלת התורה (מדור לדור⁶²), ועל ידיו - מגיעה התורה לכאור"א מישאל ולכלל ישראל (,תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב⁶³);

וע"י תורה (שקיבל משה מסיני) - חכמתו ורצונו של הקב"ה⁶⁴, ואורייתא וקוב"ה כולא חד - ארון הברית עם השם - נעשית השראת השכינה (אלקות שלמעלה מהבריאה) במשכן; וע"י התורה - יש בכחו של יהודי להמשיך אלקות בעולם, עד גם אלקות שלמעלה מהבריאה.

וכחו של משה לכך בא מזה ש, משה קיבל תורה מסיני" (כידוע הדיוק⁶⁵ שנאמר "מסיני" ולא "מהקב"ה" וכיו"ב⁶⁶) -

(59) פרש"י פרשתנו ט, כג. וראה גם פרש"י פקודי לט, מג. פרש"י עה"פ תהלים שם. וראה תו"ש עה"פ פקודי שם (אות לד), וש"נ.
(60) ראה שיחת ש"פ צו שבת הגדול (סה"ש תנש"א ח"א ע' 399 (לעיל ע' 201) ואילך.
(61) ואתחנן ה, ה. וראה סה"מ תרנ"ט ע' קצ ואילך.

(62) ובפרטיות - ארבעים דורות (כמבואר ומפורט בהקדמת הרמב"ם לספרו היד).
(63) ברכות לג, ד.
(64) ראה תניא פ"ד-ה.
(65) ראה גם לקו"ש ח"א ע' 277. ביאורים לפרקי אבות ע' 12 ואילך.
(66) שהרי הפירוש "מסיני" הוא - "ממי שנגלה בסיני" (רע"ב. הובא בתויו"ט שם).

ש, "סיני" הוא, "מכ"ך מכל טורייא", ומשה קבל תורה "מסיני", הוא למד "מסיני", שהי' בתכלית הביטול, "מכ"ך מכל טורייא"⁶⁷, בכל מקום שהי' ענין כלשהו דגבהות (אפילו) דקדושה - הי' הוא "מכ"ך" מזה, "עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה"⁶⁸; ובהיותו בטל בתכלית להקב"ה הי' בכחו להיות, "קיבל תורה מסיני", מקבל האמיתי, שנעשה ממוצע המחבר למסור את תורתו של הקב"ה לבני".

ה. ובפרטיות יותר - יש לומר שענין זה (החיבור דבל"ג וגבול) מרומז גם בשמו של משה [התיבה הראשונה שבמשנה וכל המסכתא: "משה קיבל תורה כו"]:

משה הוא ר"ת, "משה שמאי הלל"⁶⁹, כנגד ג' הקוים, קו הימין (חסד), קו השמאל (גבורה) וקו האמצעי (תפארת): שמאי והלל הם כנגד ב' הקוים דשמאל וימין שבתורה (,מימינו אש דת למו"⁷⁰), שלכן בית שמאי מחמירים ובית הלל מקילים, "אלו אוסרים ואלו מתירים אלו פוסלים ואלו מכשירים"⁷¹ כידוע⁷²; ומשה הוא כנגד קו האמצעי, שכולל ומחבר את שני הקוים⁷³.

השרש דבלי גבול וגבול למעלה הוא - חסד וגבורה⁷⁴ [ובזה גופא - חסד וגבורה שבתורה, "מימינו אש דת למו"]:

(67) מדרש תהלים סח, יז.

(68) בהעלותך יב, ג.

(69) ראה מגלה עמוקות אופן עד.

(70) ברכה לג, ב. וראה אגה"ק ס"י. סי"ג.

(71) משנה יבמות יג, ריש ע"ב.

(72) ראה חז"ג (רע"מ) רמז, א. אגה"ק סי"ג.

לקו"ת קרח נד, סע"א ואילך. שה"ש מזה, ב ואילך.

ובכ"ב.

(73) אוה"ת קרח ט"ע תשיו.

(74) ראה ספר הערכים חב"ד ערך או"א"ס (ד)

ס"ג. וש"נ.

המותרת ביו"ט²¹), וישנו הכל מן המוכן (כל מלאכתך עשוי²²);

עאכו"כ לאחר כל (שבעת) שמונת ימי חג הפסח [כפי שזה בחוץ לארץ, ששם נמצאים עתה רוב מנין ובנין דבני"ל], שב, זמן חירותנו" עצמו הרי הימים האחרונים דחג הפסח הינם דרגת חירות נעלית יותר לגבי הימים הראשונים, וכידוע²³ שהימים הראשונים קשורים בעיקר עם גאולת מצרים והימים האחרונים²⁴ - בעיקר עם הגאולה האמיתית והשלימה, שאין אחרי" גלות, חירות אפילו בערך החירות דגאולת מצרים, נפלאות אפילו בערך הנפלאות ד, כימי צאתך מארץ מצרים²⁵.

ומזה נמשך לימינו אלה לאחר פסח בסיום וחיותם חודש ניסן (שגם או לא אומרים תחננו²⁶, "נוהגין לעשות כולו (כל חודש ניסן) קודש כעין י"ט"²⁷), ואדרבה - הכל הולך אחר החיתום²⁸.

(21) בא יב, טז.

(22) מכילתא ופרש"י יתרו כ, ט. ושוש"ע או"ח סש"ו ס"ח. שו"ע אדה"ז שם סכ"א.

(23) ראה שיחת אהש"פ (בסעודת הלילה) ה'ש"ת (ספר השיחות ע' 72). תשמ"ח (סה"ש ח"ב

ע' 384). לקו"ש חל"ז ימים אחרונים של פסח ס"ה.

(24) ובפרטיות יותר - בימים האחרונים עצמם: שביעי של פסח שייך בעיקר לגאולת מצרים, ואחרון של פסח לגאולה העתידה, כמודגש בהפטרות היום, ובאכילת סעודתו של משיח באחרון של פסח [ובפרט בקביעות שנה זו, שהסעודה היתה גם במוצאי שבת קודש, סעודתא דדוד מלכא משיחא] - ראה שיחת אחרון של פסח ש.ה. (סה"ש תנש"א ח"א ע' 436 (לעיל ע' 55) ואילך).

(25) ראה אוה"ת נ"ך ח"א עה"פ (ע' תפז).

וש"נ.

(26) שו"ע אדה"ז או"ח סתכ"ט ס"ה. וש"נ.

(27) שו"ע אדה"ז שם ס"ט (ממג"א שם סק"ג).

(28) ברכות יב, א.

וגאל את אבותינו ממצרים" (בהמשך ובסיום ה"לפיכך" הנ"ל): "כן ה' אלקינו כו' יגיענו למועדים כו' בבנין עירך כו' ונודה לך שיר חדש על גאולתנו כו'".

ע"פ האמור לעיל מובן - כיון ש, בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים", ויציאת מצרים ה"ה ההתחלה וכוללת את כל הגאולות דבני" - שעל ידי התבוננות בהנסים והנפלאות דיציאת מצרים אפשר לראות איך שהם משתקפים - "בכל דור ודור", "בכל יום ויום" - בנסים ונפלאות עתה, שעל ידם, "הקדוש ברוך הוא מצילנו מידם"¹⁷ מאלו ה"עומדים עלינו", בכל דור ודור", עד - (כפי שזה מביא את) הנסים והנפלאות בהגאולה השלימה (שהם בדומה להנסים דיציאת מצרים). וכדלקמן (סעיף ג).

ב. והנהגה נסית זו - שנפעלה לכל הזמנים בעת יציאת מצרים - נמצאת עוד יותר בגלוי בחודש ניסן, אשר, בניסן נגאלו ובניסן עתידין ליגאל¹⁸, וכידוע שניסן הוא מלשון נס¹⁹, ויתירה מזו: ניסן (עם שני נוני"ן) מורה על "נסי נסים"²⁰; ובמיוחד - בחציו השני של החודש, שמתחיל עם חג הפסח (בחמשה עשר בניסן), "זמן חירותנו",

ובפרט בקביעות שנה זו - "שנת אראנו נפלאות" - כאשר יום א' דפסח חל ביום השבת, שבכללות הוא זמן חירות (בערך לשאר ימי השבוע) - חירות מכל מלאכה (גם מ"מלאכת אוכל נפש"

(17) הגש"פ פייסקא ד"ה והיא שעמדה.

(18) ר"ה יא, א. שמו"ר שבעה ערה 1.

(19) ראה מדרש לקח טוב עה"פ בא יב, ב; ניסן

שבו נעשו נסים לישראל.

(20) ראה ברכות נו, רע"א ובפרש"י וחדא"ג

מהרש"א שם.

משיחת אור ליום ד' פ' שמיני, כ"ו ניסן ה'תנשא

– ביחידות הכללית להאורחים שיחיו –

– תרגום מאידית –

א. בעמדנו בסמיכות לסיום חודש ניסן, חודש הגאולה¹ – שענינו הכללי והעיקרי הוא חג הפסח, זמן חירותנו², כשמודים להקב"ה על הנסים והנפלאות שהראה בעת יציאת מצרים – ראוי אפוא להתעכב על הנסים והנפלאות שהתרחשו ומתרחשים בשנה זו בתקופה הנוכחית.³

*

ההנהגה הנסית של הקב"ה בהוציאו את בני ישראל מעבודת לחירות ביציאת מצרים איננה דבר חד-פעמי שאירע רק אז (ביציאת מצרים), אלא „בכל דור ודור [ובכל יום ויום] חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא [היום] ממצרים“ [ועד שזה מתבטא במעשה בפועל בליל הסדר, שישב בהסיבה דרך חירות כו"ם]⁶, וכפי שאומרים בהגדה של פסח (בליל הסדר): „לא את אבותינו בלבד גאל הקב"ה ממצרים אלא אף אותנו גאל עמהם“⁷ [ועד ש, אילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים הרי אנו ובנינו ובני בנינו מושועבדים היינו לפרעה במצרים]⁸, ו„לפיכך אנחנו חייבים להודות ולהלל כו' למי שעשה לאבותינו

ולנו את כל הנסים האלו הוציאנו מעבודת לחירות מיגון לשמחה כו' ומשעבוד לגאולה כו"ם“.

ויתירה מזה: גאולת מצרים „פתחה“ את הדרך (הצנור)⁹ ונתנה את הכח לחירות וגאולה – ובאופן נסי – של בני ישראל במשך כל הדורות וכל הזמנים¹⁰; גאולת מצרים היא הפתיחה וההתחלה וכוללת את כל הגאולות (כולל גאולה ש, לאו גאולה דגלות היא אלא שיגאלנו מן הצרות הבאות עלינו כו"ם)¹², עד גם – הגאולה האמיתית והשלימה¹³ (שאינן אחרת גלות¹⁴), שעל"י נאמר¹⁵: „כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות“. ולכן אומרים בהברכה¹⁶: „אשר גאלנו

9 ד"ה כימי צאתך תש"ה פ"ב (סה"מ ע' 164). וראה גם ד"ה זה תשמ"ב (סה"מ מלוקט ח"ב ע' לו ואילך) ס"ג.

10 וראה גבורות ה' (להמהר"ל) פס"א.
11 וכן מסעות בני ישראל במדבר העמים (וכן מסעות בני ישראל במשך כל הדורות) נכללים בהמסע ויציאה ממצרים, ולכן נאמר, אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים, מסעי לשון רבים (אף ש, מארץ מצרים הוא רק יציאה ונסיעה ראשונה שנסעו מרעמסס לסוכות) – ראה לקו"ת מסעי פה, ג ואילך.

12 ד, שם גאולה עלה" (רש"י ד"ה אתחלתא – מגילה יז, ב).

13 ואילו זכו היתה גאולת מצרים הגאולה שלימה (ראה ספרי דברים א, ב. הנסמן בלקו"ש ח"ט ע' 346), כפי שאמרו בשרת הים, מקדש אד' כוננו ירך ה' ימלוך לעולם ועד" (בשלה טו, יז יח. ובפרש"י שם), כי גאולת מצרים היא ההתחלה דגאולה השלימה.

14 מכילתא עה"פ בשלה טו, ב. תורה ד"ה ה"ג ונאמר – פסחים שם. ועוד.

15 מיכה ז, טו.

16 בהגש"פ – ממשנה פסחים שם.

משיחות ש"פ שמיני, מבה"ח וער"ח אייר ה'תנשא

ואדרבה: השרש דמשה (גם כפי שהוא נמצא בגילוי בעולם) הוא „מן המים“, ע"ד המדובר לעיל שדוקא ע"י מדידה והגבלה (ששרשה הוא למעלה משרש הבל"ג) מגיעים גם לקליטת גילוי הבל"ג.

וכיון שאצל משה (קו האמצעי) ה' תכלית הביטול (ע"ד „מכ"ך מכל טורייא“) הרי הוא מגלה את המעלה דשני הקוים, עד שכולל ומחבר אותם – בלי גבול (שמיני) וגבול (שמונה) ושניהם יחד, וזה גותן כח להמשיך את השראת השכינה (שלמעלה מעולם) למטה בעולם – הענין ד, שמיני שמונה שמינה.

וממשה נמשך הכח ע"ז לכאו"א מישראל – ובפרט שבכל אחד מישראל יש בחי' משה שבקרבנו⁸¹, שפועלת על עבודתו בפועל (שאצל כאו"א מישראל „יראה מילתא זוטרתא היא“⁸²) – כפי שהי' בזמן הקמת המשכן, שתפלת משה פעלה ש, תשרה שכינה במעשה ידיכם, „וירא כל העם וירונו ויפלו על פניהם“ – ביטול בתכלית (גם ד, פניהם, בחי' פנימיות האדם); ומדור ההוא ה"ז נמשך בכל הדורות, כידוע שכל דור (ובפרט הדור שיצא ממצרים) כולל את כל הדורות שלפניו ושל אחריו⁸³.

ובפשטות – שממשה נמשך הכח לכאו"א מישראל להיות בבחי' „משה קיבל תורה מסיני“, וכמקבל התורה

מחסד נמשכת ההשפעה שלמעלה ממדידה והגבלה, ומגבורה (וצמצום) – השפעה מצומצמת, לפי הגבלת וכלי המקבלים; ומשה – קו האמצעי (שהוא תכלית הביטול) – כולל ומחבר את שני הקוים (ולכן הסדר הוא שב, משה" באה קודם המ' – ר"ת משה (קו האמצעי) ואח"כ ש"ה, ר"ת שמאי הלל, שמאל וימין⁷⁵).

והכח ע"ז בא מכך שאצל משה ישנם שני הענינים – כנרמז בשמו משה ע"ש „כי מן המים משיתיהו“⁷⁶: יחד עם זה שלמשה היתה המעלה דגילוי (חסד) – „משיתיהו“ (שעל שם זה בעיקר נקרא „משה“), כשעבד את עבודתו בגילוי (על היבשה), יש בו גם המעלה ד, טו היום (משיתיהו), גילוי הענינים הנעלמים שבמים – גילוי כח ההעלם וכח הגבול דהקב"ה שנמצא בגבורה, עד בחי' „ישת חושך סתרו“⁷⁷, ההעלם העצמי שלמעלה (ממנו בא ההעלם דעולם)⁷⁸, כידוע שמים (מי הים), שמכסים ומסתירים על מה שנמצא בתוך הים, מרמזים על כח ההעלם (צמצום) דהקב"ה⁷⁹ שממנו בא ההעלם והסתר דטבע העולם שמסתיר על אלקות, טבע מלשון „טובעו (מכוסה ומוסתר) בים סוף“⁸⁰.

75 והטעם שמקדים שמאי להלל – נוסף על מהז"ל שהלל ענותן ה' לכן הקדימם (עירובין יג, ב) – יש לומר, מפני המעלה שבכח הגבול (גבורה) לגבי כח הבלי גבול, כדלקמן.

76 שמות ב, י.

77 תהלים יח, יב.

78 ראה סה"מ מלוקט ח"ד ע' קפו. ועוד.

79 וממנו נשתלשל עלמא דאתכסיא, שעל זה קאי „מן המים משיתיהו“ של משה, ששרש נשמתו הוא „מן המים“, עלמא דאתכסיא. ועלמא דאתגליא נשתלשל מכה הגילוי (חסד) שלמעלה.

80 בשלה טו, ד. וראה אה"ת שה"ש ע' שטו. סה"מ תרע"ה ע' פט. תרפ"ט ע' 43. תרצ"ז ע' קסו. וראה סה"מ מלוקט ח"ו ע' מט. הובא בלקו"ת ראה כב, ג.

81 תניא רפמ"ב.

82 ברכות לג, ב.

83 שמכיון ש, כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם" (משנה סנהדרין לו, סע"א), ו, בראשית . . בשביל ישראל שנקראו ראשית" (פרש"י ר"פ בראשית. ובכ"מ), דקאי על כל ישראל שבכל דור ודור – הרי שקיום העולם במשך כל הדורות היא ע"י עבודתם של בני שבדור שבהווה, ואי"כ, עבודת כל דור שייכת וכוללת עבודת כל שאר הדורות.

1) שמור פט"ו, יא.

2) נוסח התפלה והקידוש דהה"פ. וראה לקו"ש ח"ז ע' 71 ואילך.

3) ראה גם מכתב כ"ה אדר ש.ו. (סה"ש תנשא ח"ב ע' 883 ואילך).

4) משנה פסחים קטז, ב.

5) הוספת אדה"ז בתניא רפמ"ז.

6) טושו"ע סתע"ב ס"ב. שו"ע אדה"ז שם ס"ז.

7) וראה גם משנה פסחים צט, ריש ע"ב. רמב"ם ה' חו"מ פ"ז ה"ו.

8) הגש"פ פיסקא ד"ה בכל דור.

9) שם פיסקא ד"ה עבדים היינו.

יתאחד הוא (ב"יחוד נפלא כו" 64) עם התורה ועם נותן התורה - ישראל אורייתא וקוב"ה כולא חד⁸⁴, עד באופן ד, והיו⁸⁵ ענין רואות את מוריך⁸⁶ - (שמעין זה ה' במ"ת⁸⁷). ועי"ז - תתגלה המעלה דבלי גבול ודגבול ודשניהם יחד. ט. עפ"ז תובן גם השייכות עם הסיום ד, שני שבועות לעומר" בשבת זו (פ' שמיני):

בסיום, שני שבועות לעומר" הוא סיום (העבודה ב) שני הקיום חסד וגבורה (בשבוע הראשון - חסד שבחסד עד מלכות שבחסד, ובשבוע השני - חסד שבגבורה עד מלכות שבגבורה), ז.א. שישנה השלימות דשני הענינים, חסד וגבורה - אשר לשני קיום אלו (מימינים ומשמאלים⁸⁸) מתחלקים בכללות⁸⁹ כל הענינים⁹⁰, החל מתורה (מימינו אש גו'), „אלו אוסרים ואלו מתירין כו" (כנ"ל בנוגע להלל ושמאי), וממנה משתלשל בעולם, ובשרשו למעלה - קו הבלי גבול וקו העולם והגבול (כנ"ל).

ובפרטיות - זהו הסיום ד, שני שבועות לעומר" (חסד וגבורה) עם מלכות שבגבורה: נוסף על פירוש הפשוט בזה שמלכות שבגבורה הוא פרט בגבורה

(84) ראה ח"ג ע"ג, א.

(85) ישע"י ל, כ.

(86) ולהעיר מדברי כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) ג"ע, „אז מען זיצט ביי זיך אין חדר און מען עפענט דעם לקו"ת פילט מען עצמות א"ס" (סה"ש תש"ה ע' 85. ועד"ז סה"ש תש"ג ע' 63), „ידעתיו הייתי" (ראה לקו"ש חכ"ז ע' 263).

(87) תניא פל"ו (מו, א).

(88) לשון הכתוב - דה"א יב, ב.

(89) אף שבפרטיות נחלקים לג' קיום (כנ"ל בפנים). ובפרטיות עוד יותר - לדי, ה', עשרה, וכי"ב.

(90) ראה ספר הערכים חב"ד שבהערה 74 ס"ז. וש"ב.

- יש בזה גם הרמז⁹¹, שמגבורה מתגלה ענין המלכות - הגילוי ד, ה' ימלוך לעולם ועד⁹², „והי' ה' למלך על כל הארץ גו"⁹³, „והיתה לה' המלוכה⁹⁴, בגאולה האמיתית והשלימה; ואדרבה - גילוי מלכותו ית' באופן דגבורה (מלכות שבגבורה) - תגבורת החיות⁹⁵, ע"ד הענין ד, „מחי' המתים" שבא מבחי' „אתה גבור⁹⁶ (בברכה שני' תפלה, כנגד גבורה⁹⁶).

זאת אומרת - שבשבת זו (הסיום ד, שמיני שמונה שמינה) מתגלית המעלה שישנה בגבורה (דקדושה), בענין העולם והגבול - ענין המלכות - גאולה - שבגבורה⁹⁷.

עד שזה מתגלה אפילו בגבורה בפשטות, בהעלם והסתר דעולם בכלל, ודגלות במיוחד - כפי שנמשך מבחי' ישת חושך סתרו. עד שמתגלית המלכות (גאולה) שבגבורה - הגילוי דקן הגאולה (ולבא לפומא לא גליא⁹⁸, שלמעלה מגדר גילוי), וכידוע שע"י הכנסת האל"ף דאלופו של עולם בגלות (גולה) - ע"י „מעשינו ועבודתנו כל זמן משך

(91) ולהעיר מהמבואר בכ"מ (ראה שער היחוד פמ"ז), שממלכות שבחסד נעשה חסד שבמלכות וכו', וכן בנדר"ד - שממלכות שבגבורה, נעשה גבורה שבמלכות.

(92) בשלה טו, יח.

(93) זכר"י יד, ט.

(94) עובדי" בסופו.

(95) ראה תו"א נח ט, ג.

(96) ראה תו"א מג"א קיז, ג. אוה"ת לך לך פו, ב.

(97) יהל אור ע' קיא.

(98) כידוע שלע"ל יהי' גילוי המעלה שבגבורות, ולכן תהי' הלכה כב"ש (מק"מ לח"א יז, ב. לקו"ת קרח נד, סע"ב).

(99) זו"ח בראשית ה, א. מדרש תהלים ט, ב. וראה גם סנהדרין צט, א. - וראה סה"ש ה'תש"ג ח"ב ע' 397.

ע"י השפעה על אחרים בזה], ובכללות העבודה דהפצת התורה והיהדות והפצת המעינות חוצה שמביאה במיוחד ל, „אתי מר" דא מלכא משיחא¹³⁹.

וכל זה - מתוך הצפי' והתשוקה וכו' חזקה לגאולה¹⁴⁰ - „אחכה לו בכל יום שיבוא¹⁴¹, כפי שאומרים בכל יום בתפלה: „ותחזינה עינינו בשוכך לציון ברחמים", (ובימי החול) - „את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח". וכמדובר כמ"פ.

ויה"ר שע"י כל ההחלטות הטובות דבנ"י בכל מקום שהם להוסיף בעבודתם, ועאכו"כ ע"י קיום ההחלטות בפועל - שזה יפעל כבר את פעולתו, ומיד, ויביא את הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, וכימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות,

ועוד ועיקר - תיכף ומיד ממש.

(139) אגה"ק הידועה דהבעש"ט - נדפסה בכש"ט בתחלתו. ובכ"מ.

(140) בל' חז"ל - „צפית לישועה" (שבת לא, סע"א). וראה רמב"ם הל' מלכים רפ"א: „כל מי שאינו מאמין בו (במלך המשיח), או מי שאינו נוחה לביאתו כו". וראה לקו"ש חלק ל' ע' 182-3. וש"ב.

(141) נוסח „אני מאמין". וראה לקו"ש חכ"ג ע' 394.

לפעול בעצמם יסמכו על אחרים או יטילו את העבודה על אחרים - אלא זוהי העבודה דכל אחד ואחת, כאו"א צריך לעשות בעצמו את העבודה ד, „לשמש את קוני" (שלשמה „אני נבראתי"), ובודאי שיש לו כחות ע"ז (כיון ש, „אני מבקש כו' אלא לפי כחך כנ"ל).

ובמה מתבטאת עבודה זו - הרי זה ג"כ בפשטות: בהוספה בתורה ובמצוות, בלימוד התורה - נגלה דתורה ופנימיות התורה, ובקיום המצוות בהידור,

כולל ובמיוחד בענין שהזמן גרמא - קיום המנהג (כמ"ש אדמו"ר הזקן בסידורו) לומר (וללמוד) פרקי אבות (לאחר תפלת מנחה¹³⁸) בשבתות בין פסח ועצרת, ובכל שבתות הקיי¹³⁹.

ונוסף לכך שהוא עצמו מוסיף בזה - צריך להשפיע גם על אחרים שיוסיפו [ובפרט אם אצלו (המשפיע) בעצמו ה' חסר קודם בשלימות בקיום עבודתו, ה"ה צריך להוסיף בזה כפליים לתוש"י, כולל

(138) ולהעיר מהמנהג המפורסם ללמוד ולחזור חסידות לאחר תפלת מנחת שבת. אבל מובן, שזהו בהוספה על קיום דברי אדה"ז בסידורו בנוגע אמירת פרקי אבות בשבתות אלו. (139) ראה לעיל הערה 6-8.

אבל באופן שלמעלה ממדידה והגבלה כיון שהיא באה מ"אני ה'", שבהיותה בעולם ובגלות שבהם שייך מצב של חסרון ("יפקד מושבך") שצריך לרפואה - נעשה "אני ה' רופאך" באופן שמלכתחילה "לא אשים עליך"¹³¹ - החיבור דשתי המעלות: נפלאות בעולם דטבע ובנסים.

ובפרט שגשבת זו היא גם בספירה ד, מלכות שבגבורה, גילוי מלכא משיחא מתוך גבורת הגלות, ושבת פ' שמיני, שבה נפעלת השלימות ד, שמיני שמונה שמינה - הקשורה במיוחד עם משיח צדקנו - "כנור של ימות המשיח" הוא מ, שמונה נימין¹³², כיון שאז יהי גילוי אלקות שלמעלה מהעולם, הגאולה מהמדידות וההגבלות דגדרי העולם, וביחד עם זה כפי שנמשכת בעולם ("שמיני שמונה").

עד שזה מביא מיד את הענין דתשיעי ודעשירי יהי קדש - השלימות דעשרה בגאולה האמיתית והשלימה ("עלי עשור"¹³³), "כנור של עשרה נימין"¹³² (שלמעלה מכנור של שמונה נימין).

ובהדגשה יתירה - מצד זה שמיד בתחלת חודש אייר, בכ' אייר, חל יום הולדתו של אדמו"ר מהר"ש, וידוע הוראתו ונתינת כח שלו בענין "מלכתחילה אריבער"¹³⁴ - שהוא דור הששי (מהבעש"ט), חזקה בכפליים, ומוזה מגיעים לדור השביעי, דור השמיני, עד לדורנו זה - דור התשיעי (ג' פעמים ג'.

* (131) שם. וראה צפע"נ לרמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ב (בסופו).

(132) ערכין יג, ב. וש"נ.

(133) תהלים צב, ד.

(134) אגרות קודש אדמו"ר מהר"ש צ"ח ע' תר"ז.

חזקה), שנעשה הכנה קרובה - בלי הפסק כלל - לעשירי יהי קדש בגאולה האמיתית והשלימה.

יד. ובכל זה מקבל כאו"א תוספת כח מאתפשוטא דמשה¹³⁵ שבדורנו, כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, ובפרט שקראנו היום בבית הכנסת שלו [שהוא בית משולש: של מעשים טובים, תורה, ובעיקר - תפלה], כבכל הבתי כנסיות שבחו"ל של בני - בפעם השמינית את פ' שמיני, כך שנעשה "שמיני שמונה שמינה",

ומבית תפלה זה נמשך הכח גם מחוץ לבית זה, עד בכל העולם כולו, גם בפינה נדחת (בגשמיות וברוחניות) בעולם, עד שנעשה "ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים"¹³⁶, ביחד עם "מקבץ נדחי ישראל עוד אקבץ עליו לנקבציו"¹³⁷,

- וכפי שמתקיים מעין זה בזמנים אלו (שנת נסים ושנת אראנו נפלאות) - ה"מקבץ נדחי ישראל" ממדינה ההיא בלי הגבלות (לא כפי שהי' קודם שבכדי לצאת משם היו צריכים ליחוס מיוחד ודרישה מיוחדת), והם באים לארץ ישראל, ג"כ בלי הגבלות (לא כפי שהי' בזמן שלפני זה, כידוע ומפורסם) - והיו מהגילויים שלמעלה ממדידה והגבלה הבאים עוד בסוף זמן הגלות.

טו. ובפשטות:

כאו"א מישראל, אנשים נשים ואפילו טף, יש לו אחריות להוסיף בעבודתו להביא את משיח צדקנו בפועל ממש!

ומזה מובן, שאין מקום כלל שבמקום

(135) זח"ג רעג, א. תקו"ז תס"ט. וראה תניא

פמ"ד (סג, א).

(136) ישע"י נו, ז.

(137) שם, ה.

ועי"ז נעשה אח"כ (מחר -) חודש, מולד הלבנה מחדש ("ונפקדת"¹⁰⁵).

וזהו ע"ד הענין הנ"ל ד, מלכות שבגבורה¹⁰⁶: דוקא ע"י "יפקד מושבך", ההעלם והסתר (דגבורה), נעשה "ונפקדת", זכרון וגילוי ענין המלכות (בית דוד), עד השלימות בה - דוד מלכא משיחא בגאולה האמיתית והשלימה, וגאולה קשורה עם הענין ד, ונפקדת", כפי שהקב"ה אמר למשה (במצרים)¹⁰⁷: "פקוד פקדתי אתכם", ש"סימן זה מסור בידם מיעקב ומיוסף שבלשון זה הם נגאלים, יעקב אמר¹⁰⁸ ואלקים פקוד יפקוד אתכם, יוסף אמר להם¹⁰⁹ פקוד פקוד אלקים אתכם" (ו"מכיון שתאמר להם לשון זה ישמעו לקולך"¹¹⁰), וכימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות בגאולה האמיתית והשלימה.

יא. ע"פ הנ"ל מובנת גם השייכות דכל ענינים אלו ("שמיני שמונה שמינה", התחלת פרקי אבות, סיום, שני שבועות לעומר", ו"מחר חודש") עם הגאולה האמיתית והשלימה, שצריכה מיד לבוא כבר, ובפרט בעמדנו בשנת ה' תהא שנת אראנו נפלאות, ובה גופא - בסיום חודש ניסן, ובסמוך לכניסה לחודש אייר:

אע"פ שנמצאים בהעלם והסתר דגלות - הרי אדרבה: דוקא עי"ז ש"יפקד מושבך", יהודי (שיש בחי' דוד שבו) אינו

הגלות⁹⁹ שבה, "תלוי"⁹⁹ הגאולה - נעשה מגלות גופא - גאולה¹⁰⁰. ואדרבה - כיון שזה בא ע"י ההעלם והסתר דגלות, הרי גילוי הגאולה האמיתית והשלימה הוא באופן דגבורת החיות, גאולה שאין אחרי' גלות¹⁰¹, "ה' ימלוך לעולם ועד".

י. עפ"ז יש לומר השייכות דשבת זו עם "מחר חודש" - שבקביעות כזו, כאשר "שמיני שמונה שמינה", והספירה בשבת זו היא הסיום דמלכות שבגבורה (לאחרי שהספירה התחילה "ממחרת השבת" כפשוטו, תמימות שבתמימות ע"ד "שמיני שמונה") - חלה שבת זו להיות תמיד בערב ראש חודש אייר:

הענין ד"מחר חודש" מובן מתוכן ההפטורה¹⁰² - "ויאמר לו יהונתן מחר חודש ונפקדת כי יפקד מושבך"¹⁰³: "ונפקדת" הוא "לשון זכרון" ו"יפקד" הוא "לשון חסרון"¹⁰⁴, ו"ונפקדת כי יפקד מושבך" הפירוש הוא "ש"כ"י, עי"ז ש"יפקד מושבך", "שיהי' מושבך (של דוד) חסרה שאתה יושב בה", יהי' "ונפקדת", "אבי יפקדך (שאל המלך יזכור אותך) וישאל היכן אתה". וזה קשור עם "מחר חודש": בערב ראש חודש נעשה העלם והסתר הלבנה, עד שברגע שלפני המולד לא נשארת אפילו נקודה ("יפקד מושבך" דודו, מלכות, שרש הלבנה),

(99) תניא רפ"ז.

(100) ראה ויק"ר ספ"ב. לקו"ת בהעלותך לה, ג. ועוד.

(101) מכילתא עה"פ בשלח טו, ב. תוד"ה ה"ג ונאמר - פסחים קטז, ב. ועוד.

(102) ולא כדעת האומרים שהשייכות דהפטורה זו לערב ר"ח היא רק מפני זה שסיפור ההפטורה אירע ב"מחר חודש".

(103) ש"א כ, יח.

(104) פרש"י עה"פ.

(105) ראה ד"ה ויאמר לו יהונתן תשכ"ח (סה"מ

מלוקט ח"ה ע' רמג ואילך). וש"נ.

(106) ראה ד"ה ויאמר הנ"ל בסופו, שעי

"יפקד מושבך" עצמו נעשה "ונפקדת" - גילוי מעלת הגוף (שלמעלה משרש הנשמה).

(107) שמות ג, טו.

(108) ויהי נ, כד.

(109) שם, כה.

(110) פרש"י שמות שם, יח.

נמצא במקום מושבו האמיתי, סמוך על שולחן אביו, בארץ הקודש בירושלים עיר הקודש בביהמ"ק - ודוקא עי"ז נעשה „ונפקדת“, שהקב"ה „מתמסר לגמרי“ ל„זכירת“ בניי, „פקוד פקדתי אתכם“, וגואל אותם בגאולה האמיתית והשלימה עי"י משיח צדקנו: דוקא עי"י העלם הלבנה (וישראל הדומין ומונין ללבנה¹¹¹) נעשה מולד הלבנה מחדש, „שהם עתידין להתחדש כמותה“¹¹².

ועוד ועיקר: עי"י „מעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות“ מביאים את הגאולה - כי הגם שנמצאים בהעלם והסתור הגלות, עם כל המדידות וההגבלות הקשורות בזה (שבאות מבחי גבורה), דוקא בכך טמון הכח להביא את הגאולה (מלכות שבגבורה), כנ"ל בארוכה.

ועד „כל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר“¹¹³. ועד"ז - עי"י העבודה בעוני הגלות, אין עני אלא בדעת¹¹⁴, מקבלים את העשירות האמיתית בדעת ועשירות בפשטות - בגאולה האמיתית והשלימה.

ועאכו"כ לאחר שכבר עברו „ויצאו ידי חובה“ כל המדידות וההגבלות ד„עוני“ (בדורות שלפני זה), וכעת ישנה חירות והרחבה בפשטות ממלכות האומות, ויכולים ללמוד תורה ולקיים מצוות מתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף [ולזה נוסף בדורות האחרונים גם הענין ד„עושר“ בתורה - עי"י הדפסת והפצת ריבוי ספרים (שחלקם) היו גנוזים עד עתה].

ומטעם זה (המעלה בעבודה בזמן הגלות) - יהיו גם בגאולה שתי המעלות,

(111) סוכה כט, א. ב"ר פפ"ו, ג. חז"א רלו, ב.

(112) נוסח קידוש לבנה - סנהדרין מב, א.

(113) אבות פ"ד מ"ט.

(114) ראה נדרים מא, א. כתובות סח, א.

הן מעלת הגאולה והן מעלת הגלות¹¹⁵ (המעלה דעבודה מתוך אתכפיא, ומתוך מדידה והגבלה, „מעוני“). ועד"ד האמור לעיל בנוגע לשלימות ב„שמיני שמונה שמינה“ - החיבור דמעלת הבל"ג ומעלת הגילוי והגבול וההעלם [ועד"ו יהי' או אראנו נפלאות - הן בטבע והן בנס, כדלקמן].

יב. ומה ישנה גם הוראה בנוגע לעבודת בניי, ובענין שהזמן גרמא - להביא את הגאולה האמיתית והשלימה:

יהודי הרי יכול לטעון: כיון שהוא מדוד ומוגבל, כולל מצד ההגבלות דטבע העולם, וחלק חשוב מהיום הוא עסוק (ע"פ תורה) בדברי רשות, אכילה שתי שינה, ובפרט בזמן הגלות כשישנם כמה מדידות והגבלות והעלמות על עבודת ה' בשלימות וכו' וכו' - אין לו לכאורה אפילו כח לעשות עבודה קטנה יותר, עאכו"כ שאין לו כח להביא את הגאולה האמיתית והשלימה?!

אומרים לו - שביאת המשיח „תלוי“ במעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות“ דוקא, וכיון שהגאולה עדיין לא באה, ה"ז גופא ראי' שהדבר תלוי ב„מעשינו ועבודתנו“ דדורנו זה.

ואדרבה: דוקא עי"י העבודה במדידות והגבלות ובהעלם והסתור (שבאה מגבורה) - דוקא בזה טמונים כחות נפלאים, שיכולים להביא את הגאולה. וכפס"ד הרמב"ם¹¹⁶ עי"י מצוה אחת יש בכחו של יהודי ל„הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה“.

(115) ועד שנאמר „אודך ה' כי אנפת ביי“ (ישעי' יב, א).

(116) הלי' תשובה פ"ג ה"ד.

כפשוטן בהנהגה הנסית, נסים גלויים ונפלאים, הן הנפלאות שנמצאים (בהסתור) בהנהגה הטבעית - כולל כח הפועל בנפעל - כפי שהקב"ה מהוה כל נברא מאין ליש בכל רגע ורגע מחדש¹²⁵, באופן נפלא, כיון ש„הוא לבדו בכחו ויכלתו לברוא יש מאין כו“¹²⁶, עד גם הנפלאות שישנם בהעלם והסתור דעולם וגלות (עד - בחי' ישת חושך סתרו), שדוקא עי"י נעשה „ונפקדת“.

ומעין נסים ונפלאות אלו כבר התחילו לראות עכשיו בשנת אראנו נפלאות (אע"פ שעדיין נמצאים בגלות), ובפרט בחודש אדר, ויתירה מזו - בחודש ניסן, מלשון נס ונסי נסים, וההמשך מזה בחודש אייר.

ובהדגשה - בעמדנו עתה בסוף חודש ניסן, הבא לאחר חודש אדר, וקרוב ממש לתחלת חודש אייר: חודש אדר קשור בכללות עם נס פורים שהוא נס המלוכה בטבע¹²⁶. ובחודש אדר „בריא¹²⁷ (תקיקי¹²⁸) מולו“ ובריאות היא ברכה בטבע. חודש ניסן קשור עם נסים גלויים שלמעלה מדרך הטבע. ומה באים לחודש אייר - ר"ת¹²⁹ אברהם יצחק יעקב רחל, ד' רגלי המרכבה (גילוי אלקות שלמעלה מעולם), ור"ת¹³⁰ „אני ה' רופאך“¹³¹, שהברכה נמשכת בטבע העולם (רופאך),

וכיון ש„אני נבראתי לשמש את קוני“¹¹⁷ - כאו"א מישראל, אנשים נשים וסף, ו„איני מבקש כו' אלא לפי כחן“¹¹⁸ [ולא רק ש„מבקש כו' לפי כחן“ אלא שהקב"ה גם מסייע בעבודה ו„הקב"ה עוזרו“¹¹⁹] - מובן שלכאו"א מישראל יש כחות לעשות את „מעשינו ועבודתנו“ לשמש את קונו,

ולעשות זאת בשלימות - לא רק כמסייע ועוזר לזולת, אלא שהוא בעצמו עושה את העבודה, לפום שיעורא דילי', בשלימות; עד שנעשה „שותף להקב"ה“ בעבודה, ושותף אמיתי אינו רק מסייע וכיו"ב, אלא הוא שותף בכל הפרטים וענינים ובאחריות הדבר וכו'.

- וכל זה הוא בהוספה על כך שיהודי, בהיותו „חלק אלוהה ממעל ממש“¹²⁰, „חלק הוי' עמו“¹²¹, יש לו כחות גדולים ביותר לפעול את הענינים הגדולים ביותר. עד שהוא מצווה על „קדושים תהיו כי קדוש אני“¹²², וכידוע הפירוש¹²³ בזה ש„יכול כמוני“¹²⁴ בניחותא.

יג. נוסף על כללות כח הנ"ל שיש לכאו"א - מתוסף בכל הנ"ל יותר כח מצד כללות השנה - שנת אראנו נפלאות:

כיון ש„אראנו“, הקב"ה בעצמו מראה נפלאות - הכל מתגלה: הן הנפלאות

(117) משנה וברייא סוף קידושין.

(118) במדבר פ"ב, ג.

(119) סוכה נב, ב. קידושין ל, ב. וראה תניא

פ"ג.

(120) תניא רפ"ב.

(121) האוינו לב, ט.

(122) ר"פ קדושים. וראה פרשתנו יא, מד.

(123) מאור עינים עה"פ. וראה אוה"ת ר"פ

קדושים. לקו"ש ח"ז ע' 321.

(124) תו"כ עה"פ.

(125) שעזיה"א פ"א.

(126) אגה"ק ס"כ (קל, ריש ע"ב).

(126*) תו"א מג"א צג, סע"ג ואילך. שם ק, א.

ובכ"ח.

(127) תענית כט, ריש ע"ב.

(128) גירסת הרא"ש שם.

(129) מאו"א מערכת א' אות פד. ב"ש לאה"ע

סקכו" ס"כ. מגלה עמוקות אופן קבא.

(130) ראה חי' חת"ס לשבת קמז, ב. שער

יששכר (להרה"צ כו' ממונקאטש) מאמר אייר

(בשם סה"ק).

(131) בשלח טו, כו.